

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЗИЧКИ ФАКУЛТЕТ

Предраг М. Ћирковић

**ПРОУЧАВАЊЕ
ПРОДУКЦИЈЕ ХИГС БОЗОНА
ПРИДРУЖЕНОГ ПАРУ ТОП КВАРКОВА
У ЕКСПЕРИМЕНТУ CMS У CERN-У**

докторска дисертација

Београд, 2016

UNIVERSITY OF BELGRADE

FACULTY OF PHYSICS

Predrag M. Cirkovic

**STUDIES OF
HIGGS BOSON PRODUCTION
ASSOCIATED TO A TOP QUARK PAIR
IN THE CMS EXPERIMENT AT CERN**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2016

Ментор:

- др ...; научни сарадник; Универзитет ..., Институт/Факултет

Чланови комисије:

- проф. др ...; редовни професор; Универзитет ..., Институт/Факултет
- ...

Датум одбране: ...

Ова докторска дисертација представља резултат једне од активности Српске CMS групе у периоду између 2013. и 2016. године. ...

Проучавање продукције Хигс бозона придруженог пару топ кваркова у експерименту CMS у CERN-у

Сажетак

У овој дисертацији представљени су резултати истраживања продукције Хигс бозона Стандардног модела (SM) придруженог пару топ кваркова ($t\bar{t}H$). ...

Кључне речи: физика високих енергија, ...

Научна област: Физика

Ужа научна област: Физика високих енергија и нуклеарна физика

Studies of Higgs boson production associated to a top quark pair in the CMS experiment at CERN

Abstract

In this dissertation, the search for the production of the Standard Model (SM) Higgs boson associated with the $t\bar{t}$ pair ($t\bar{t}H$) is presented. ...

Keywords: high energy physics, ...

Academic Expertise: Physics

Field of Academic Expertise: High energy physics and nuclear physics

Садржај

Предговор и захвалница	iv
Сажетак	v
Abstract	vi
Садржај	vii
1 Увод	1
2 Теоријска поставка	2
2.1 Хигс бозон у СМ	2
2.1.1 Хигс потенцијал и нарушење глобалне симетрије	2
3 Разрада	4
3.1 Досадашњи резултати потрага за Хигс бозоном	4
3.2 Мотивација за проучавање процеса ttH	5
4 Резултати и дискусија	7
4.1 Резултати	7
5 Закључак	8
I Наслов додатка	9
	vii

Садржај

II Наслов додатка **10**

Литература **11**

Поглавље 1

Увод

Стандардни модел (СМ) представља општеприхваћену физичку теорију која описује све елементарне честице у природи и њихове међусобне интеракције.

...

Поглавље 2

Теоријска поставка

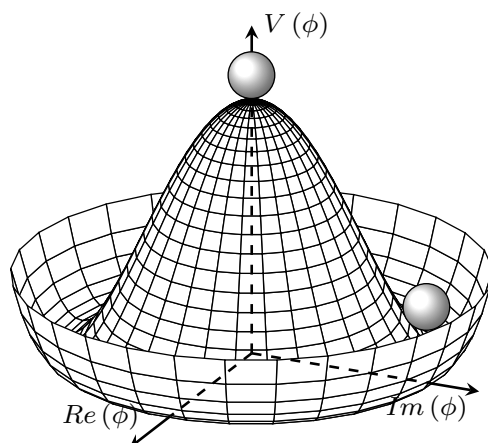
...

2.1 Хигс бозон у СМ

2.1.1 Хигс потенцијал и нарушење глобалне симетрије

Хигс поље, илустровано на Сл. 2.1, представља скаларни потенцијал у облику ”мексичког шешира”. Описано је једначином (2.1) у којој се појављују чланови са иминарном масом ($\mu^2 < 0$) и $\lambda > 0$.

$$V(\phi) = \mu^2(\phi^*\phi) + \lambda(\phi^*\phi)^2 \quad (2.1)$$

Слика 2.1: Облик Хигс потенцијала $V(\phi) = \mu^2(\phi^*\phi) + \lambda(\phi^*\phi)^2$, код којег су $\mu^2 < 0$ и $\lambda > 0$.

...

Поглавље 3

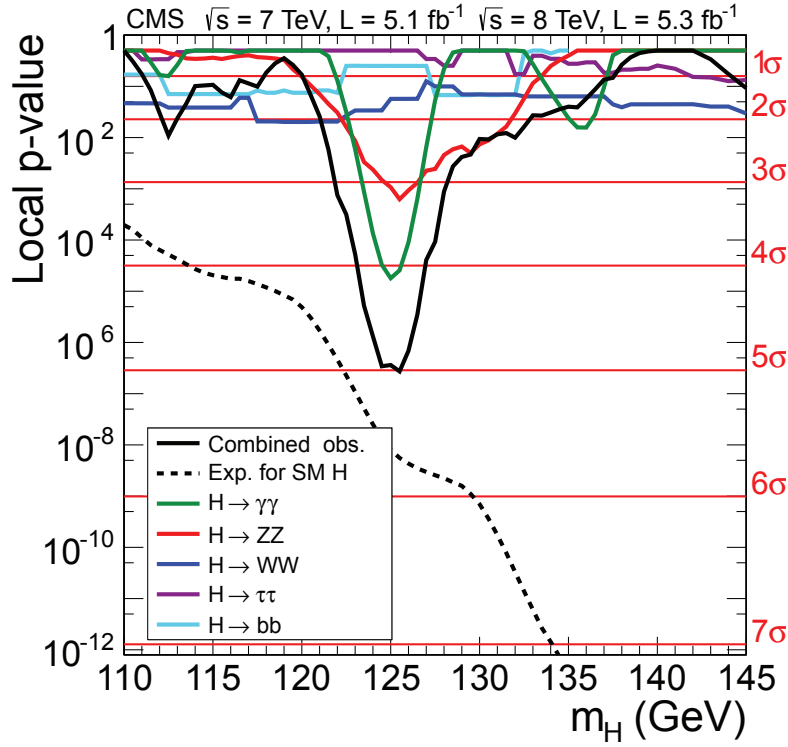
Разрада

3.1 Досадашњи резултати потрага за Хигс бозоном

У циљу изучавања физике СМ претходних деценија предлагани су и коришћени су различити експерименти и акцелераторске машине.

...

Регистровани сигнал, мерен у односу на референтни ниво фона, најизраженији у каналима распада $H \rightarrow \gamma\gamma$ и $H \rightarrow ZZ \rightarrow 4l$, одређен је са укупним статистичким значајем од 5σ . То је показано на Сл. 3.1 [1], на којој је дато поређење дијаграма зависности p -вредности за различите канале распада Хигс бозона ($H \rightarrow \gamma\gamma, ZZ, WW, \tau\tau$ и bb), као и дијаграм који одговара комбинацији тих канала (*Combined obs.*).

Слика 3.1: p -вредност у зависности од масе Хигс бозона добијена анализом експерименталних података са експеримента CMS [1]. p -вредност је мера статистичког значаја добијена тестирањем одређене хипотезе, чија вредност одговара вероватноћи да одређени догађај не представља последицу статистичких флукуација.

...

3.2 Мотивација за проучавање процеса $t\bar{t}H$

...

У Таб. 3.1 дат је преглед коначних стања и одговарајућих услова селекције физичких објеката за сваку од анализа $t\bar{t}H$ на енергији $\sqrt{s} = 8 \text{ TeV}$.

Поглавље 3. Разрада

ТАБЕЛА 3.1: Преглед канала, коначних стања и основних услова селекције коришћених у анализи $t\bar{t}H$. У првој колони, канали распада Хигс бозона класификовани су према типу распада (хадронски, фотонски или лептонски); у другој колони, коначна стања описана симболички тако да l представља лептон (електрон или мион), γ - фотон, j - џет, b - џет идентификован да је настао из b кварка, τ_h - џет настао хадронским распадом τ лептона. У трећој колони су приказани одговарајући тригери коришћени за преселекцију догађаја, а у четвртој колони дат је преглед основних услова селекције реконструисаних физичких објеката [Khachatryan:2014qaa].

Category	Signature	Trigger	Signature
$H \rightarrow \text{Hadrons}$ $H \rightarrow b\bar{b}$ $H \rightarrow \tau_h\tau_h$ $H \rightarrow WW$	Lepton + Jets ($t\bar{t}H \rightarrow l\nu jj bbb$)	Single Lepton	$1\ e/\mu, p_T > 30\text{ GeV}$ $\geq 4\text{ jets} + \geq 2\text{ b-tags}, p_T > 30\text{ GeV}$
	Dilepton ($t\bar{t}H \rightarrow l\nu l\nu bbb$)	Dilepton	$1\ e/\mu, p_T > 20\text{ GeV}$ $1\ e/\mu, p_T > 10\text{ GeV}$ $\geq 3\text{ jets} + \geq 2\text{ b-tags}, p_T > 30\text{ GeV}$
	Hadronic τ ($t\bar{t}H \rightarrow l\nu\tau_h[\nu]\tau_h[\nu]jjbb$)	Single Lepton	$1\ e/\mu, p_T > 30\text{ GeV}$ $2\ \tau_h, p_T > 20\text{ GeV}$ $\geq 2\text{ jets} + 1\text{-}2\text{ b-tags}, p_T > 30\text{ GeV}$
$H \rightarrow \text{Photons}$ $H \rightarrow \gamma\gamma$	Leptonic ($t\bar{t}H \rightarrow l\nu jjbb\gamma\gamma$, $t\bar{t}H \rightarrow l\nu l\nu bb\gamma\gamma$)	Diphoton	$2\ \gamma, p_T > m_{\gamma\gamma}/2\ (25)\text{ GeV for }1^{\text{st}}\ (2^{\text{nd}})$ $\geq 1\ e/\mu, p_T > 20\text{ GeV}$ $\geq 2\text{ jets} + \geq 1\text{ b-tags}, p_T > 25\text{ GeV}$
	Hadronic ($t\bar{t}H \rightarrow jjjjbb\gamma\gamma$)	Diphoton	$2\ \gamma, p_T > m_{\gamma\gamma}/2\ (25)\text{ GeV for }1^{\text{st}}\ (2^{\text{nd}})$ $0\ e/\mu, p_T > 20\text{ GeV}$ $\geq 4\text{ jets} + \geq 1\text{ b-tags}, p_T > 25\text{ GeV}$
$H \rightarrow \text{Leptons}$ $H \rightarrow WW$ $H \rightarrow \tau\tau$ $H \rightarrow ZZ$	Same-Sign Dilepton ($t\bar{t}H \rightarrow l^\pm\nu l^\pm[\nu]jj[j]bb$)	Dilepton	$2\ e/\mu, p_T > 20\text{ GeV}$ $\geq 4\text{ jets} + \geq 1\text{ b-tags}, p_T > 25\text{ GeV}$
	3 Lepton ($t\bar{t}H \rightarrow l\nu l[\nu]l[\nu]j[j]bb$)	Dilepton, Trielectron	$1\ e/\mu, p_T > 20\text{ GeV}$ $1\ e/\mu, p_T > 10\text{ GeV}$ $1\ e(\mu), p_T > 7(5)\text{ GeV}$ $\geq 2\text{ jets} + \geq 1\text{ b-tags}, p_T > 25\text{ GeV}$
	4 Lepton ($t\bar{t}H \rightarrow l\nu l\nu l[\nu]l[\nu]bb$)	Dilepton, Trielectron	$1\ e/\mu, p_T > 20\text{ GeV}$ $1\ e/\mu, p_T > 10\text{ GeV}$ $2\ e(\mu), p_T > 7(5)\text{ GeV}$ $\geq 2\text{ jets} + \geq 1\text{ b-tags}, p_T > 25\text{ GeV}$

Поглавље 4

Резултати и дискусија

4.1 Резултати

У овом поглављу дат је кратак преглед коначних резултата анализе продукције $t\bar{t}H$ у експерименту CMS, за вредност масе Хигс бозона од 125 GeV.

...

Поглавље 5

Закључак

У овој дисертацији представљени су резултати прве потраге за процесом $t\bar{t}H$ са детектором CMS на укупној енергији $\sqrt{s} = 13 \text{ TeV}$ у сударима протона на акцелератору LHC у CERN-у.

...

Додатак I

Наслов додатка

Текст додатка.

Додатак II

Наслов додатка

Текст додатка.

Литература

- [1] Serguei Chatrchyan *et al.*, “Observation of a new boson with mass near 125 GeV in pp collisions at $\sqrt{s} = 7$ and 8 TeV”, *JHEP* 06 (2013), p. 081. DOI: 10.1007/JHEP06(2013)081. arXiv: 1303.4571 [hep-ex].